

PANU:

VIELÄ LIPPOSEN TALOSTA
JA MUSEOKORTTELISTA

Kuulin, että ei ole aivan mahdollista, että Kiannon muistolaatan hankkimiseen ryhdytään pian. Asia on nyt jos koskaan ilmassa. Eikä näitä laattoja Oulussa totisesti liian monta olekaan, sanoi eräs asianharrastaja, joka on käynyt vähän isommissakin kylissä. Sanoinkin tähän, että oululaiset ovat vain niin turhan vaatimattomia, ja toiset taas sellaisia, jotka pitävät höpönä kaiken, mitä eivät ole itse keksineet. (Hellaa-kosken laattaa hankittiin muuten jo rahatkin siinä mainitsemassani pedagogian ylioppilaiden kevätjuhlassa!)

Kun Matilan—Lipposen korttelin museointisuunnitelmat aikaa myöten kehittyvät, saattaa käydä niin, että Lipposen seinään tulee toinenkin laatta, josta selviää, mitä talo on sisällänsä pitänyt muuta kuin muutamia runoilijanalkuja... Matilaan sijoitetaan siis merimiehenkoti, Lipposeen kai sitten joskus käsityöläismestarin, vaunumaakarin koti ja verstaas. Siksi tässä muutama sana vaunumaakari Lipposen kertomaa. Osan olen kuullut suoraan arvoisalta ikämiesystävältäni, osan kielentutkija Matti Pääkköseltä, joka on puhelimellakin tavoitettavissa. Kustaa-mestari on toistaiseksi onnistunut välttämään sellaisen ajan-kulukkeen kuin puhelimen, eivätkä aikamiespoikansakaan illan päälle ole aina paljon sen paremmin puhelimen tavoitettavissa.

Heikki Lipponen syntyi Tyrnä-

vällä 1840 ja tuli Ouluun 20-vuotiaana. Satula-Oosromiksi kutsutulla Elias Aströmillä oli täällä satula- ja vaunumaakariverstas, muuten aikanaan Suomen suurimpia. Nuori Lipponen sai Aströmillä sekä satula- että vaunumaakariopin. 1870-luvulla alkoi Aström vähissä erin lopetella verstaastaan, näköpetti, petti vähitellen kokonaan. Heikki Lipponen sai päämieheltään yhtä ja toista työkalua, ennen kuin Aström lopetti. Oltuaan 16 vuotta palveluksessa Lipponen rakensi oman talon eli nykyisen Torikatu 39:n ja perusti oman vaunumaakariverstaansa. Hän oli tavannut myös elämäkumppaninsa Aströmillä, iiläisen kruununkalastaja Rajaijan Greeta-tyttären. Reeta, syntynyt 1835, oli tullut Ouluun seiseännellätoista ja piikoi Aströmin omistamalla Väärälän tilalla Kempeleessä. Heidän poikansa Kustaa syntyi 1879 silloisen verstaahuoneen nurkassa. Tätä tilavaa huonettaahan "poika" nykyisin itse asuu.

Kun Kustaa oli viidennellätoista ja lopettanut kansakoulun, sanoi Heikki-isä, että "pittää heittää juoksut pois ja ruveta talon töihin". Niin tuli Kustaasta vaunumaakari. Heikki eli vuoteen 1911. Hänen kuolemansa jälkeen siirtyi liike Kustaan nimiin, ja uusi mestari piti liikettä siihen saakka, kunnes täytti 50 vuotta. Silloin tuli "Pyhäniemen tehas lähellä Hämeenlinnaa, ja alkoi tulla tehastekosta kärryipyörää niin halvalla, ettei kannattanut käsi-pelillä tehdä".

Ja autotkin ne silloin tulivat... Lipposten vaunumaakariverstas siirtyi historiaan. Mutta ystävämme Kustaa Lipponen jatkoi, loppujen lopuksi hänkin Aströmillä, vaikka ei samalla kuin isä, vaan "rööttereillä" eli Bröder Aström Ab:n — Weljekset Aströmin palveluksessa.

Lipposen talo on sekä ulkoa että sisältä säilynyt vanhoillaan, mikä viimeksimainittu onkin paljon harvinaisempaa kuin ensiksi mainittu ja olisi luultavasti pannut ainakin minut inttämään talon säilyttämisen puolesta, vaikei me Ahti Paulaharjun kanssa museokorttelia valittaessa oiskaan isketty silmiämme juuri tähän korttelin-puolikkaaseen.